Fietsroute Oude en Nieuwe Rivieren 50 km
Fietstocht langs oevers Afgedamde Maas naar Heusden en Slot Loevestein

Volg deze fietsroute voor waardevolle indrukken en ervaringen over Nederlandse rivieren, uitgestrekte dijkdorpen en vestingstadjes aan het water. De stromende Maas is in 1904 afgedamd tussen Heusden en Woudrichem. De Afgedamde Maas en haar oevers biedt tijdens de fietstocht echter nog steeds een veelheid aan karakteristieke en authentieke rivierlandschappen waarin cultuurhistorie, natuur en hedendaagse landbouw elkaar afwisselen en aanvullen.
Het is een fietstocht vol afwisseling. Breng een bezoek aan het compleet gerestaureerde vestingstadje Heusden aan de Bergsche Maas en aan Slot Loevestein en het Munnikenland. Fiets tweemaal via de dam waar de Afgedamde Maas haar naam aan te danken heeft, naar de andere oever van deze rivier. Veerdiensten zorgen vijfmaal voor overtochten van rivieren.

Voor particulier-individueel-persoonlijk gebruik is de routebeschrijving en de achtergrondinformatie met tips, uit te printen met het bestand dat weergegeven wordt op de website hnsi.nl. Totaal heeft een ‘boekje’ 16 bladzijden afgedrukt op 4 vellen papier (A4-formaat). Het is een handzame routebeschrijving tijdens de fietstocht. De korte routebeschrijving met de fietsknooppunten staat op bladzijde 9.

Informatie foto’s
Blz. 1: Uitbundige begroeiing langs Heusdensch Kanaal en Afgedamde Maas
Blz. 5: De Doornwaard; Nederhemert-Zuid
Blz. 6: Heusden
Blz. 7: Slot Loevestein (L) en Munnikenland (R)
Blz. 8: Woudrichem (L) en Gorinchem (R)
Blz.14: Kudde Konikpaarden als Grote Grazers in Munnikenland

Beschrijving Fietsroute Oude en Nieuwe Rivieren 50 km
Fietstocht langs oevers van Afgedamde Maas naar Heusden en Slot Loevestein

Gorinchem - Woudrichem – Poederoijen - Aalst – Nederhemert - Heusden – Wijk en Aalburg – Veen – Slot Loevestein - Woudrichem - Gorinchem

Begin- en eindpunt van de fietsroute is in Gorinchem; fietsknooppunt 50 - Buiten de Waterpoort.
Het eerste gedeelte van de fietsroute is van Gorinchem naar Heusden.

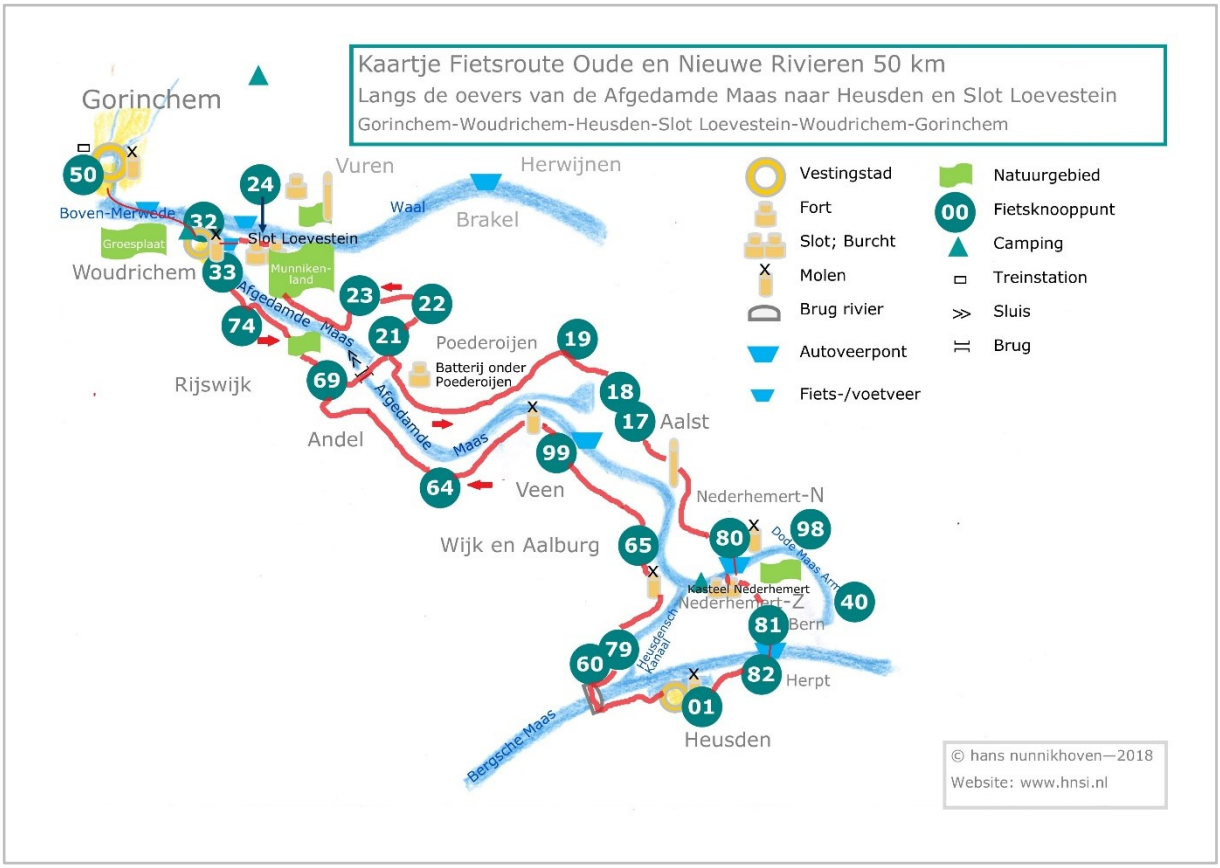

KNP 50 Gorinchem – KNP 32 en KNP 33 Woudrichem
Oversteek met veerpont van Gorinchem naar Woudrichem
De fietstocht begint met een oversteek van rivier de Boven Merwede met de veerpont van Buiten de Waterpoort in Gorinchem (KNP 50) naar Woudrichem. KNP 32 is bij de aanlegplaats van de veerpont in Woudrichem; aan de Afgedamde Maas. Op de plaats waar ruim een eeuw geleden al het rivierwater van de Maas in de Waal/Merwede stroomde. Na de afdamming in 1904 is de rivierafvoer in de Merwede gestopt. Het is ook het punt waar de Waal van naam verandert; Waal wordt richting Gorinchem Boven Merwede genoemd.

KNP 33 bevindt zich aan de rand van het vestingstadje. Fiets van de veerpont het stadje Woudrichem in. Sla bij de tweede straat aan de linkerkant LA en fiets de Vissersdijk in. Het bord van knooppunt 33 staat aan de rechterkant van de weg, vlak achter de poort.

KNP 33 -> KNP 74 -> KNP 69
Route langs Afgedamde Maas met Munnikenland aan overzijde van rivier.
Bij knooppunt 33 verlaat je het oude vestingstadje Woudrichem en volgt een traject over de Maasdijk richting Rijswijk. Op dit gedeelte zijn er mooie vergezichten over Afgedamde Maas en over het Munnikenland aan de overzijde van de rivier. Is de begroeiing rond Slot Loevestein niet al te uitbundig, dan zijn de contouren van het slot van veraf te zien. Richting Andel zijn aan de rivier een aantal opmerkelijke graansilo's te zien.

Sla nog voor het dijkdorp Rijswijk LA, en volg het fietspad op de nieuwe dijk.
Het vrij rechte fietspad op de dijk ligt parallel aan de bochtige oude dijk. Dijk met bebouwing is op enkele honderden meters afstand te zien.
Aan de overzijde van de rivier ligt nog steeds Munnikenland. Fiets via het mooie fietspad over de dijk langs de Afgedamde Maas naar de dam waar de Afgedamde Maas haar naam aan te danken heeft. De provinciale verkeersweg ligt op de dam; de Afsluitdijk. Op de T-splitsing van fietspad en verkeersweg is KNP 69.

Sla LA en fiets parallel aan de verkeersweg naar de brug over de Wilhelminasluis en verder naar KNP 21. De sluis wordt gebruikt door beroepsvaart en recreatievaart. In de zomermaanden is veelal sprake van een drukke recreatievaart. Even voorbij de brug over de sluis staat het openingsmonument van dijk en sluis. Openingsjaar is 1904. Met de aanleg van de dam in 1904 stroomde de Maas vanaf Heusden niet langer naar Woudrichem, naar de Merwede. Het maaswater stroomde vanaf 1904 via de nieuw aangelegde Bergsche Maas vanaf Heusden richting zee.
De dam vormde lange tijd een van de weinige en een belangrijke verbinding tussen de Gelderse Bommelerwaard en het Land van Heusden en Altena in Noord-Brabant. Langer geleden was hier alleen een veerpont voor de verbindingen.

KNP 21 –> KNP 19 –> KNP 18 -> KNP 17 -> KNP 80
Langs de oevers van de Afgedamde Maas van Poederoijen naar Nederhemert-Noord
Steek bij knooppunt 21 de drukke verkeersweg over. Sla RA en volg de Maasdijk. Na enkele kilometers is aan de linkerhand de Batterij onder Poederoijen. Een klein fort dat onderdeel uitmaakte van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Bij dit fort bevindt zich een Brasserie. Een mogelijkheid voor een aangename onderbreking van de fietstocht met een kop koffie of thee of een glas limonade.

Vervolg de fietstocht over de dijk langs de Afgedamde Maas. De grote bochten en de brede uiterwaarden geven aan dat hier vroeger een grote rivier stroomde. Een rivier die veel ruimte nodig had bij hogere waterstanden. De bebouwing langs de dijk is grotendeels authentiek en heeft een historie van vele eeuwen. De fietsroute volgt de KNP 19 (Poederoijen), KNP 18 (Aalst) en KNP 17 (Aalst) naar KNP 80 (Nederhemert-Noord)

© hans nunnikhoven – mei 2018

Bij een grote bocht aan het begin van Nederhemert-Noord ligt steenfabriek De Rijswaard. Steenfabriek De Rijswaard produceert al sinds het jaar 1900 bakstenen. De bakstenen worden geproduceerd in uiteenlopende soorten en maten. Bij de fabriek ligt in de uitgestrekte uiterwaarden een grote winput voor klei. De grondstoffen voor de stenen worden op het ogenblik ook gedeeltelijk per schip aangevoerd.
Voorheen waren in dit gebied langs de Maas meerdere steenfabrieken. De Rietschoof bij Aalst was een steenfabriek. Deze is gesloten. Op het voormalige terrein is nu een camping gevestigd met dezelfde naam.

Het Veer Nederhemert ligt aan de Dode Maas Arm. 'Dode' betekent dat dit gedeelte van de rivier geen rol speelt voor de waterafvoer en als doorgaande scheepvaartroute. Deze situatie is zo gecreëerd aan het begin van de 20e eeuw. Bij de afdamming van de Maas richting Woudrichem en de aanleg van de Bergsche Maas. Voor dit bochtige gedeelte is het vrij rechte Heusdensch Kanaal in de plaats gekomen. Natuur en landschap is op de Dode Maas Arm met haar brede uiterwaarden volop aanwezig.

Lang geleden, voor de afdamming van de Oude Maas in de 13e eeuw was dit wel een nat gebied, maar er was geen brede rivierloop. Mogelijk waren er wel een aantal ondiepere en smallere riviervertakkingen. Noord- en Zuid-Nederhemert waren echter niet van elkaar gescheiden. Na de afdamming van de Oude Maas rond het jaar 1278 werd de Maas van Heusden naar Woudrichem belangrijk voor de waterafvoer. Daarbij stroomde het rivierwater door het riviergedeelte met de grote bochten, midden door Nederhemert. Tot het jaar 1904.

Het Veer Nederhemert dateert uit de tweede helft van de 15e eeuw. Het Veerhuis aan de dijk stamt uit het begin van de 17e eeuw.
Fiets voor panoramische vergezichten over de Doornwaard bij de veerpont even een stukje door over de Maasdijk. Enkele honderden meters verderop staat een markante korenmolen aan de Maasdijk. De molen Gebr. Remmerde dateert uit 1716. De molen is in 2004 gerestaureerd en is een kenmerkend landschapselement in de wijde omgeving.
In de omgeving van de molen is uitzicht over de Doornwaard. Deze waard wordt als een van de gave uiterwaardegebieden in Nederland beschouwd met zeer oude maasbeddingen. In het landschap is het verschil (in hoogte) tussen de hoge droge oeverwal met daarop Nederhemert en de lager gelegen natte Doornwaard nog goed te zien.

Vaart de veerpont Nederhemert niet, zoals op zondag.
Fiets via KNP 98 -> KNP 40 -> KNP 81 naar de veerpont Bern-Herpt. De afstand is circa 5 km en volgt de Dode Maas Arm. Aan de overkant van dit water ligt de mooie Doornwaard. De laatste kilometer van dit fietstraject bevindt zich op een verkeersdrukken dijk met fietsstrook. Sla voor de veerpont Bern-Herpt ter hoogte van Bern LA naar aanlegplaats van de veerpont in de uiterwaarden.

© hans nunnikhoven – mei 2018

KNP 80 –> KNP 81 –> KNP 82 –> KNP 01 -> centrum Heusden
Via veerponten Nederhemert en Bern-Herpt naar Heusden
Na de overtocht met de veerpont van Nederhemert-Noord naar Nederhemert-Zuid verlaat je de pont voor een traject door het bomenrijke gebied rond het Kasteel Nederhemert naar het buurtschap Bern. Het is een weg (gedeeltelijk met steenslag) door een authentiek landschap.

Neem een kijkje in het dorp Nederhemert-Zuid zelf. Het is de moeite waard. Het dorp met het kasteel is beschermd dorpsgezicht. Het dorp heeft een van de oudste speeltuinen in Nederland. Deze dateert uit 1915. Een naar huidige maatstaven kleine speeltuin. Bij de speeltuin is een terras om wat te drinken en/of te eten. Hier is ook het vertrekpunt van een wandelroute – het Hamarithapad. Een rondwandeling langs monumenten en door het mooie buitengebied van Nederhemert-Zuid. Bij het terras staat een informatiebord over de wandelroute.

Sla aan het einde van de veerweg, bij de splitsing, RA richting Bern. Bern ligt niet zo ver weg. De uitgestrekte Doornwaard ligt aan de linkerkant van de weg. Verder weg is op enkele kilometers afstand, de molen bij Nederhemert waar te nemen.

Steek na het buurtschap Bern de drukke provinciale weg op de dijk over, naar de veerweg van de veerpont Bern-Herpt. De aanlegplaats van veerpont bevindt zich aan de oever van de honderden meters brede uiterwaarden.
De in de periode 1888-1904 gegraven Bergsche Maas begint niet zo ver van de veerpont. Circa twee kilometer stroomopwaarts bij Well. Bij goed zicht is het verschil in de type oevers te onderscheiden; zandstrandjes verder weg richting Well en grotendeels met stenen opgebouwde recht-toe-recht-aan oever in de omgeving van de veerpont en verder richting Biesbosch.

© hans nunnikhoven – mei 2018

Sla circa 100 meter na de oversteek met de veerpont, RA bij KNP 82 en volg het fietspad naar KNP 01, richting Heusden. Fiets via de Bakkersdam, Mastdijk en Scheepswerf Heusden in. Volg in Heusden op de T-splitsing (KNP 01) met de Herptsestraat en de Heusdenseweg de bordjes Richting Centrum – RA. Na ongeveer een kilometer kom je in het meer centrale gedeelte van het vestingstadje Heusden. In en rondom het oude vestingstadje is goed te zien is dat zowel de vestingwerken en haven als de vele historische panden en woonhuizen op grote schaal zijn gerestaureerd. Het vestingstadje geeft een complete historische sfeer.
In Heusden is ongeveer 25 km van de fietsroute afgelegd. Heusden kan goed als een stop- en pauzeplaats dienen.

Het tweede gedeelte van de fietstocht is van Heusden terug naar Gorinchem. Via de westelijke oever van de Afgedamde Maas en Slot Loevestein

Van Heusden naar KNP 60 –> KNP 97 -> KNP 65 -> KNP 99 -> KNP 64 -> KNP 69 -> KNP 21 -> KNP 22 -> KNP 23 -> KNP 24
Langs Heusdensch Kanaal en Afgedamde Maas naar Slot Loevestein
Verlaat Heusden in noordwestelijke richting via de Wijkse Poort. Ga hiervoor van de Vismarkt door de Drietrompetterstraat en de Wijksestraat naar de Wijkse Poort. Fiets vervolgens via de Tramhaven naar de Nieuwe Maasdijk. Volg deze dijk richting brug en fiets via de nieuwe brug, gebouwd aan het einde van de jaren tachtig, over de Bergsche Maas naar KNP 60 aan de overkant van de Bergsche Maas. KNP 60 ligt bij de oprit van de brug. (Het gedeelte van het centrum van Heusden richting de brug volgt niet de fietsknooppunten en staat niet als knooppuntenroute aangegeven)
Sla op de dijk bij KNP 60, RA en vervolgens na een paar honderd meter LA. Fiets over de Maasdijk richting Wijk en Aalburg en Veen en verder richting Woudrichem. Vlak deze afslag is een groot bouwwerk in het Heusdens Kanaal te zien; De Kromme Nolkering. Deze waterkering dient ervoor om bij hoge waterstanden in de Maas het gebied rond het Heusdensch kanaal en de Afgedamde Maas te vrijwaren van overstromingsgevaar. De keersluis wordt alleen bij zeer hoge waterstanden in de Maas gesloten.

© hans nunnikhoven – mei 2018

In Wijk en Aalburg staat de Korenmolen De Twee Gebroeders. De ronde stellingmolen dateert uit 1872. Op de plaats waar de molen staat heeft in vroegere tijden naar alle waarschijnlijkheid eeuwenlang een molen gestaan. Een type graanmolen zoals nu nog op de wallen in Heusden zijn te zien.
Aan de overkant van de Afgedamde Maas is het uiterwaardengebied bij Nederhemert-Noord te zien. En het bomenrijke Nederhemert-Zuid rond Kasteel Nederhemert.

Vervolg de Maasdijk door Veen en Andel. In Veen staat de markante Korenmolen De Hoop langs de dijk. Deze ronde stellingkorenmolen dateert uit 1838. Vergelijkbaar met de situatie als met de korenmolen in Wijk en Aalburg heeft op dezelfde plaats eeuwenlang het houten standaard type korenmolen gestaan. Vervolg de fietsroute over de dijk naar de provinciale weg.

De kruising met de provinciale weg ligt na KNP 64 en na Andel. Sla na het oversteken van de provinciale weg N322, RA en volg de Afsluitdijk via de brug over de sluis. Fiets langs het Openingsmonument naar KNP 22. Sla bij KNP 22 LA, richting Slot Loevestein. Sla boven aan de dijk (KNP 23) LA en volg de weg langs de Afgedamde Maas naar Slot Loevestein.
Grote Grazers zoals Konikpaarden en de Rode Geuzen maken soms ook gebruik van deze weg. Bewaar afstand, neem de tijd en jaag de beesten niet op.

Fiets bij de parkeerplaats door naar de ingang van Slot Loevestein (KNP 24).
Slot Loevestein is een ideale plaats voor een pauze. Binnen de vesting van het Slot bevindt is De Taveerne voor een kop koffie of thee of een glas limonade. Korte en lange wandelingen zijn in de omgeving van Slot Loevestein, in het Munnikenland te maken. Zie voor alle informatie over Slot Loevestein en het Munnikenland de website van Slot Loevestein. Kijk bijvoorbeeld ook eens op de informatieve folder over de Grote Grazers met een handig overzichtskaartje van Munnikenland.

© hans nunnikhoven – mei 2018

Van Slot Loevestein naar KNP 33 -> KNP 32 -> KNP 50
Via Woudrichem terug naar Gorinchem

Volg vanaf het Slot het pad naar het voetveer Woudrichem-Slot Loevestein. Tijdens de korte overtocht over de Afgedamde Maas vaar je van de provincie Gelderland naar de provincie Noord-Brabant.
Fiets in Woudrichem via KNP 33 naar de veerpont Woudrichem-Gorinchem bij KNP 32 bij de Waterpoort in Woudrichem.
Met de vaartocht over de Boven Merwede van Woudrichem naar Gorinchem wordt de fietstocht van circa 50 km afgesloten in de provincie Zuid-Holland. In Gorinchem bij KNP 50 – Buiten de Waterpoort.

© hans nunnikhoven – mei 2018

Korte Beschrijving Fietsroute Oude en Nieuwe Rivieren 50 km
Fietstocht langs de oevers van de Afgedamde Maas naar Heusden en Slot Loevestein
Gorinchem – Woudrichem - Aalst - Nederhemert - Heusden - Wijk en Aalburg - Veen - Slot Loevestein - Woudrichem - Gorinchem

KNP 50 – Gorinchem, Buiten de Waterpoort
Overtocht met veerpont over Boven-Merwede naar Woudrichem
Vanaf Waterpoort Woudrichem – KNP 32 -> 33 -> 74 -> 69
Bij KNP 69 LA en over brug bij sluis. Steek bij KNP 21 de provinciale weg over. Aan overkant weg RA en volg Maasdijk richting KNP 19 -> 19 -> 18 -> 17 -> 80 (Nederhemert-Noord) -> 81 (Bern)
Met veerpont van Nederhemert- Noord naar Nederhemert-Zuid en verder naar Bern.
Als de veerpont niet vaart (zondags en in wintermaanden), fiets dan: KNP 80 -> 98 -> 40 -> 81 -> richting -> 82 naar de veerpont Bern-Herpt (5 km). Vervolgens met veerpont Bern-Herpt naar de overzijde van de Bergsche Maas. Volg na de oversteek met veerpont:
-> 82 -> 01 -> centrum Heusden.

Van centrum Heusden in noordwestelijke richting via de Wijkse Poort en Tramhaven het stadje verlaten. Via Nieuwe Maasdijk en brug Heusden naar KNP 60 bij fietsoprit brug, aan de overkant van de Bergsche Maas. Sla op de dijk bij KNP 60, RA en vervolgens na een paar honderd meter LA (bij KNP 97). Fiets over de Maasdijk richting Wijk en Aalburg en Veen en verder richting Woudrichem.
Sla na het oversteken van de provinciale weg N322 (dit oversteekpunt ligt na KNP 64 en na Andel) RA en volg de Afsluitdijk via de brug over de sluis. Sla bij KNP 22 LA. Sla boven aan de dijk LA en volg de weg langs de Afgedamde Maas naar Slot Loevestein. Fiets bij de parkeerplaats door naar de ingang van Slot Loevestein. Volg vanaf het slot het pad naar het voetveer Woudrichem-Slot Loevestein. Fiets in Woudrichem via KNP 33 naar de veerpont Woudrichem-Gorinchem.

De Fietsknooppunten op een rijtje:
KNP 60 -> 97 -> 65 -> 99 -> 64 -> 69 -> 21 -> 22 -> 23 -> 24 (Slot Loevestein) Voet- en fietsveer Slot Loevestein-Woudrichem -> KNP 33 -> KNP 32 Waterpoort Woudrichem. Met veerpont Woudrichem–Gorinchem naar KNP 50 – Gorinchem, Buiten de Waterpoort.

© hans nunnikhoven – mei 2018

Aanvullende Informatie en Tips
Fietsroutes Oude en Nieuwe Rivieren 50 km en 60 km

Algemene en Toeristische Informatie

Een breed scala aan toeristische informatie is onder meer te vinden op de websites: vvvgorinchem.nl., biesboschlinie.com, bommelerwaardgids.nl, hbtheusden.nl., slotloevestein.nl., vestingdriehoek.nl., hollandschewaterlinie.nl., rivierenland.nl.

Fietsknooppuntennetwerk. Bij de samenstelling van de fietsroutes is gebruik gemaakt van het bestaande en algemeen bekende fietsknooppuntennetwerk. Bij de fietsknooppunten zijn duidelijke overzichtskaarten langs de kant van de weg geplaatst. Hierop staan de fietsknooppunten aangegeven. Voor het volgende knooppunt volg je eenvoudig de bordjes met de groene nummers op een witte ondergrond.

Voor meer topografische gegevens en/of het nauwkeurig plannen van de eigen fietstocht zijn er Toeristische Kaarten waarop de knooppunten staan aangegeven. Ze worden onder meer verkocht bij de VVV 's en de ANWB.
Het is ook mogelijk een route te plannen via internet. Raadpleeg hiervoor bijvoorbeeld (een van) de volgende website: planjeroute.nl, fietsen.123.nl., fietseropuit.nl.

Oplaadmogelijkheden voor elektrische fietsen. Er zijn een aantal oplaadpunten op de routes. In Woudrichem is een oplaadpunt bij De Pannenkoekenbakker aan de Schapendam. In Heusden heeft Brouwcafé Kareltje op het Burchtplein een oplaadpunt. In Dussen is Hotel-restaurant De Koppelpaarden in de Oude Kerkstraat voorzien van een oplaadpunt. In Gorinchem zijn er oplaadpunten bij Petit-restaurant Boulevard aan de Buiten de Waterpoort en bij Café-restaurant Metropole aan het Melkpad (omgeving Westwagenstraat).
Meer oplaadpunten in de omgeving van de fietsroutes zijn te vinden op onder meer de website fietsoplaadpunten.nl.

Veerdiensten. Op de fietsroute liggen een aantal fiets- en voetveren en autoveren. Ze vormen een onderdeel van de route. De veerponten varen zonder uitzondering regelmatig tijdens een lang (zomer) seizoen. Zie voor de dienstregeling de informatie op de vermelde websites. Buiten het zomerseizoen is het noodzakelijk om de dienstregeling nauwkeurig te bekijken. De vaartijden zijn dan onregelmatiger en op bepaalde dagen van de week varen sommige veerponten niet. Dit geldt met name voor de zondag. In de routebeschrijving is, indien mogelijk, een routealternatief met de fiets gegeven.

* riveer.nl (Gorinchem-Woudrichem; Veen-Aalst; Werkendam-Gorinchem)
* bergschemaasveren.nl (Bern-Herpt)
* hetveernederhemert.nl (Nederhemert)

© hans nunnikhoven – mei 2018

* voetveerwoudrichem.nl (Slot Loevestein–Woudrichem)
* voetveren.nl
Tip! Met meerdere personen en/of plannen om meerdere malen gebruik te maken van de veerdienst(en), denk dan aan de mogelijkheid van een voordelige 10-vaarten kaart.

Treinverbindingen. Gorinchem heeft een treinstation op de MerwedeLingelijn. Een regionale spoorlijn tussen Dordrecht, Gorinchem en Geldermalsen. Het treinvervoer is ingesteld op vervoer van passagiers met fiets. Vervoer van de fiets is gratis.
De trein als een aansluitend vervoermiddel voor de langere afstanden gebruiken, is goed mogelijk. De treinstations Geldermalsen en Dordrecht zijn verbonden met het nationale railnetwerk.
Zie voor de fietsroute van treinstation Gorinchem naar KNP 50, buiten de Waterpoort de gegeven informatie onder 'Gorinchem'

Campings en andere overnachtingsmogelijkheden. Voor degenen die plannen hebben om tijdens, voor of na een fietstocht in de omgeving van de fietsroute te overnachten zijn er diverse overnachtingsmogelijkheden.
Twee campings in de directe omgeving van Gorinchem zijn Camping Lievelinge in het Lingebos en Camping de Mosterdpot in Woudrichem (eenvoudig te bereiken met de veerdienst Gorinchem-Woudrichem). Meer informatie over deze campings is te vinden op de websites lievelinge.nl en demosterdpot.nl. Op Fort Vuren zijn een aantal plaatsen voor kleine tenten. Het fort ligt aan de Waal, tegenover Slot Loevestein, op 5 km van Gorinchem. Zie voor meer info de website fortvuren.nl.

In Gorinchem en omgeving en in het Land van Heusden Altena zijn een aanzienlijk aantal B&B 's. Informatie over B&B 's in de omgeving is onder meer te vinden op de website bedandbreakfast.nl, op de websites van de VVV 's, en via internet. Gebruik op internet bijvoorbeeld de zoekterm 'Bed en Breakfast Land van Heusden en Altena'. Slot Loevestein, Fort Vuren en Fort Bakkerskil hebben overnachtings-mogelijkheden die vergelijkbaar zijn met B&B.
Andere overnachtingsmogelijkheden zijn bijvoorbeeld te vinden op de websites van de VVV 's en Toeristenbureaus.

Eten & Drinken. Op de routes zijn tal van mogelijkheden om wat te drinken en/of te eten. Vooral de vestingsteden Gorinchem, Woudrichem en Heusden hebben een ruim aanbod. Op de fietsroutes zijn Fort Bakkerskil (route 60 km) en Slot Loevestein (route 50 km) gewilde pauzeplaatsen voor fietsers en wandelaars.

Verkoop Streekproducten. Streekproducten worden verkocht bij:
- Molen Nooit Gedagt, Rijkswal, Woudrichem
- Molen Nooit Volmaakt, op de Begijnenwal (omgeving Lingehaven), in Gorinchem
- Boerderijwinkel De Fruitschuur Werkendam, aan de Schans bij KNP 25

Zie voor informatie over streekproducten in het Land van Heusden en Altena de website de Agrarisch Natuurvereniging Altena Biesbosch: anv-altenabiesbosch.nl.

© hans nunnikhoven – mei 2018

Watermolens en Korenmolens. Molens vormen belangrijke landschapskenmerken tijdens de fietstocht. De Molenstichting Land van Heusden en Altena zet zich in voor onderhoud en restauratie van molens. Op de website van de stichting is veel informatie te vinden over de molens in de streek. Zoals het belang van de molens voor het waterbeheer van de polders door de eeuwen heen. Zie de website: molensheusdenenaltena.nl. Voor informatie over de molens in Heusden zie de website: hbtheusden.nl. Zie voor informatie over de molens in de Bommelerwaard, zoals de molen in Nederhemert, de website: bommelerwaardgids.nl. Zie voor informatie over de molens in Gorinchem de website: molendatabase.nl. Deze website kan ook gebruikt worden voor informatie over de andere molens op de fietsroutes.

Informatieborden langs de fietsroute. Op een aantal plaatsen staan informatieborden over bezienswaardigheden en omgeving. Natuurgebieden zijn veelal van informatieborden voorzien.

Informatie natuur- en landschapsgebieden

Een viertal grotere natuur- en landschapsgebieden worden hier vermeld. Zie voor meer informatie de website van de natuurbeschermingsorganisaties.

De Groesplaat (Brabants Landschap). Dit uitgestrekte natuurgebied in de uiterwaarden ligt op de zuidoever van de Boven Merwede tegenover Gorinchem. Tussen Woudrichem en Sleeuwijk. Tijdens de overtocht van Gorinchem naar Woudrichem vaart de veerboot gedeeltelijk langs de oever van dit uiterwaardengebied. Open gedeelten worden afgewisseld met meer begroeide gedeelten met onder anderen bosschages met essenhakhout. Opmerkelijke en goed te zien is dat de zandige oever aan de kant van de rivier grotendeels hoog in het landschap ligt. De bij hogere waterstanden mee stromende nevengeulen liggen lager en verder van de rivier af in de omgeving van de hoge winterdijk.

De Struikwaard (Brabants Landschap). Dit relatief kleine natuurgebied ligt langs de Afgedamde Maas. Tussen KNP 74 en KNP 69. Het natuurgebied is gecreëerd bij de aanleg van de dijk rond het jaar 2000. In het gebied met een gevarieerde riviernatuur is een wand aangebracht voor het nestelen van oeverzwaluwen. De wand is vanaf het fietspad te zien.

De Doornwaard (Staatsbosbeheer en het Geldersch Landschap). Dit gebied bij Kasteel Nederhemert heeft enkele bijzondere kenmerken. Nadat de Maas in 1904 is afgedamd is het uiterwaardgebied in de luwte komen te liggen. Achter de dijk van de Bergsche Maas. Met de bouw van de keersluis in het Heusdensch Kanaal zijn ook de grote fluctuaties in de waterstanden verder beperkt. Het is een uit cultuurhistorisch oogpunt zeer waardevolle uiterwaard met een aantal bijzondere landschapskenmerken. De natuur is in de loop der tijd samengegaan met de drogere en met de nattere omstandigheden die in het gebied voorkomen.

© hans nunnikhoven – mei 2018

Munnikenland (Staatsbosbeheer). Dit grote gebied rond Slot Loevestein heeft recent een extra functie gekregen. Het is officieel een overloopgebied voor de grote rivieren geworden en dient om de rivier de Waal bij hogere waterstanden meer ruimte te geven. Het gebied is enkele jaren geleden voor een deel afgegraven inclusief de dijk langs de oever van de Waal. Een nieuwe brede en hoge dijk is aangelegd. Deze dient als verblijfplaats voor onder meer de Grote Grazers tijdens perioden met hoge waterstanden.
Munnikenland is verbonden met de Brakelse Benedenwaarden, een uitgestrekt uiterwaardengebied tussen Brakel en Slot Loevestein. Munnikenland alleen al is een geschikt gebied voor langere wandeltochten en voor korte fietstochten.

Gorinchem

Achtergrondinformatie

Gorinchem ligt aan de rivieren Merwede en Linge. De stad ontstond op de hoger gelegen gedeelten van de monding van de Linge als een nederzetting van vissers en boeren aan het begin van de middeleeuwen.

Gorinchem is een oude vestingstad. De stad was een garnizoensstad en maakte deel uit van de Oude Hollandse Waterlinie en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De wallen met stadsmuren met poorten en bastions geven nog steeds een beeld van de versterkingen uit een verleden tijd.
Tot het begin van de jaren zestig voer de autoveerpont tussen de Buiten de Waterpoort in Gorinchem en Sleeuwijk aan de overkant van de Merwede. Het was een belangrijke en drukke verkeersverbinding tot de opening van de Merwedebrug met de A27.

De Lingehaven in het oude stadscentrum is van oudsher de monding van de Linge. De verbinding met de grote rivieren bestond uit een grote sluis. De haven was belangrijk voor scheepvaart, handel, overslag en verwerking van goederen.

© hans nunnikhoven – mei 2018

Met de aanleg van het Merwedekanaal met een grote, nieuwe sluis en de al aanwezige vaarverbinding van de Linge via het Merwedekanaal is er in de loop van de vorige eeuw veel veranderd. De Lingehaven met de beweegbare bruggen alsook de grote oude sluis verloren hun functie.
De Lingehaven is gerestaureerd en heeft in de jaren tachtig een nieuwe functie gekregen. Een recreatieve functie als jachthaven zonder beweegbare bruggen maar met een kleine sluis voor recreatieve vaartuigen. Een groot aantal pleziervaartuigen kan in de Lingehaven een tijdelijke ligplaats vinden. Kleinere boten hebben via sluis en haven doorvaart tussen de Merwede, de Linge en het Merwedekanaal.
De Open Havendagen is een jaarlijkse drukbezochte festiviteit in de maand april of mei. Ieder najaar wordt de Boten- en Camperbeurs gehouden.

Vanaf Buiten de Waterpoort is bij de overtocht met de veerboot zicht op een zeer oud gedeelte van de stad in de omgeving van de Dalempoort. De Dalempoort alsook de Korenmolen de Hoop zijn kenmerkende monumenten aan de rand van de stad Gorinchem. Vanaf de wal en bij de molen zijn unieke uitzichtpunten over rivieren en rivierlandschappen richting Woudrichem en Slot Loevestein.

Aanvullende informatie
* VVV Gorinchem; Informatie en winkel; Grote Markt, Gorinchem; website vvvgorinchem.nl
* Gorcums Museum; Het museum is veelzijdig. Het belicht de geschiedenis van de stad en laat kunst van nu zien. In het museum is daarnaast veelal een tijdelijke tentoonstelling; Grote Markt, Gorinchem; website gorcumsmuseum.nl.
* Bibliotheek Gorinchem bevindt zich aan de Groenmarkt vlakbij VVV en Museum
* ANWB-winkel is te vinden in de Arkelstraat
* Veerdiensten in Gorinchem en omgeving worden verzorgd door Riveer; onder meer zijn er veerverbindingen naar Woudrichem en Loevestein en naar Werkendam (Brabantse Biesbosch); website riveer.nl
* Gorinchem heeft een treinstation – treinverbinding Geldermalsen-Gorinchem-Dordrecht. De afstand van het treinstation tot KNP 50 bij Buiten de Waterpoort is circa twee kilometer. De route is als volgt:
Vanaf het treinstation RA de Stationsweg volgen naar de rotonde (circa 200 meter). Deze rotonde driekwart rond. Via de Lange brug (eerste brug) richting het centrum. Bij de tweede rotonde rechtdoor over de Korte brug (tweede brug) en de bordjes voor de veerponten Woudrichem en Sleeuwijk / KNP 50 blijven volgen.
* Het huren van fietsen is in Gorinchem onder meer mogelijk bij de Lingehaven aan het Eind.
* Eten & Drinken. Er zijn diverse mogelijkheden om wat te en/of te drinken; bijvoorbeeld Buiten de Waterpoort en op de Grote Markt.

© hans nunnikhoven – mei 2018

Woudrichem

Achtergrondinformatie

heeft als vestingstadje al meer dan 650 jaar stadsrechten. Het was onderdeel van de Oude Hollandse Waterlinie en in de 19e en 20e eeuw onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De strategische functie is in veel gebouwen en verdedigingswerken terug te vinden.
Tot de 50-er jaren van de 20e eeuw was de zoetwatervisserij in de grote rivieren een belangrijke bron van bestaan. Het stadje heeft allerlei oude visrechten. Tot het begin van de tweede helft van de vorige eeuw werden nog zalmen gevangen. In het buitengebied was en is landbouw belangrijk. Vanaf de jaren zeventig is watersport, toerisme en recreatie belangrijker geworden.

Het oude stadje is binnen de vesting zeer authentiek gebleven. Een wandeling geeft hier al snel een beeld van en is de moeite waard. De uitzichten vanaf de wallen aan de kant van de Maas, Waal en Merwede zijn bijzonder. De historische haven geeft een authentiek en karakteristiek beeld.

Aanvullende informatie

*VVV Altena-Biesbosch; Kerkstraat, Woudrichem; Website: biesboschlinie.com
*Visserijmuseum Woudrichem. Dit museum geeft een vrijwel volledig overzicht van de Nederlandse riviervisserij. Een niet zo'n groot, maar wel een bijzonder museum; Kerkstraat, Woudrichem; website: visserijmuseumwoudrichem.nl.
*Eten & Drinken. Diverse horecagelegenheden bevinden zich in het vestingstadje.
*Molen Nooit Gedagt. Nederlands enige achtkantige stellingmolen; Molenwinkel met streekproducten; website:-www.molennooitgedagt.nl-.

Informatie Slot Loevestein

Het Slot dateert uit de middeleeuwen, uit de 14e eeuw. Het is gebouwd op het strategisch punt waar Maas en Waal samenstroomden. Het Slot heeft in de loop der eeuwen verschillende functies gehad. In het begin was het een belangrijk punt voor het heffen van tol voor schepen op de Maas en de Waal. Eveneens in het verre verleden was het Slot een gevangenis. Hugo de Groot heeft er gevangen gezeten. Algemeen bekend is zijn ontsnapping in een boekenkist.
Slot Loevestein was opgenomen in de Oude Hollandse Waterlinie. Het vormde later, in de 19e en 20e eeuw, een onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.
Op het ogenblik is Slot Loevestein onder andere een museum. Bij het slot is er een mogelijkheid om wat te eten en te drinken. Er zijn overnachtingsmogelijkheden in de vorm van B&B.
Slot Loevestein is net zo als vroeger karakteristiek en uniek gelegen in een groot uiterwaardengebied tussen Maas en Waal – het Munnikenland (Staatsbosbeheer). Rondom het slot zijn uitgebreide wandelmogelijkheden. Het gebied is zo groot dat er zelfs een mooi fietstochtje gemaakt kan worden. Het groenbeheer wordt voor een belangrijk deel uitgevoerd door de vrij rondlopende kuddes Grote Grazers; Konikpaarden en Rode Geuzen

© hans nunnikhoven – mei 2018

Het uiterwaardengebied is recent ingericht als een gebied in het kader van het programma Ruimte voor de Rivier. Bij hogere waterstanden kan rivierwater zonder problemen het Munnikenland instromen.
Zie voor verdere informatie de websites: slotloevestein.nl. en staatsbosbeheer.nl.

Informatie Kasteel Nederhemert
Het Kasteel Nederhemert is een van de oudste kastelen van Nederland. Oude restanten dateren uit het begin van de 14e eeuw. Het kasteel is in de loop van de tijd uitgebreid en was aan het eind van de middeleeuwen een groot kasteel. Het lag vroeger op een eiland, omringd door maaswater. Het kasteel ligt op hoger gelegen en drogere delen langs de Doornwaard.
Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog is het kasteel grotendeels door brand verwoest. Vijftig jaar later is met een heropbouw begonnen die in 2005 is afgerond. Het kasteel vormt het centrale punt van Nederhemert-Zuid, een klein dorp met circa 50 inwoners. Nederhemert-Zuid heeft de status van 'beschermd dorsgezicht'.
Meer informatie over het kasteel en wandelmogelijkheden in de omgeving is te vinden op de websites van het Geldersch Landschap; glk.nl. en op bommelerwaardgids.nl (gebruik bijvoorbeeld de zoektermen 'Eiland van Nederhemert' en/of 'Kasteel Nederhemert').

Informatie Heusden
Heusden maakte deel uit van de Zuiderwaterlinie. De verdedigingslinie uit de 16e en 17e eeuw was opgebouwd uit vestingsteden, forten, schansen en inundatievelden. Heusden was een belangrijke vestingstad aan de Maas.
De kleine stad had tijdens oorlogen veel te verduren. In de oorlogen en gewapende conflicten van eeuwen geleden en recenter, in de Tweede Wereldoorlog.
In 1968 is begonnen met een grootscheepse restauratie. Het resultaat is indrukwekkend. Heusden is gerestaureerd zoals het vestingstadje er rond het jaar 1650 uit moet hebben gezien.

In 1971 en 1972 is de Bergsche Maas over een lengte van enkele kilometers een paar honderd meter naar het noorden opgeschoven. Zodoende kon de Historische Haven gerestaureerd worden en een grote voorhaven gecreëerd worden.

Loop gewoon eens rustig rond in het stadje. De Vismarkt, de stadwallen met de molens, de Historische Haven en de Heemtuin De Meulenwerf zijn bijzonder. En er is veel meer te zien in Heusden.
Zie voor meer informatie over Heusden bijvoorbeeld de websites: htbheusden.nl; heusden-online.nl; heemtuindemeulenwerf.nl

---

© hans nunnikhoven – mei 2018